

A MUNKÁSKÉRDÉS ROMÁNIÁBAN

A fokozódó iparosodással párhuzamosan a munkáskérdés mindinkább teret kap Románia társadalmi problémái között, ellentétben a világháború előtti időkkel, amikor jóformán csak a földkérdés szerepelt a megoldásra váró szociális feladatok között.

A háborút követő időkben, különösen az újonnan Romániához csatolt ipari és bányaterületek hatása alatt, erőteljes lendületet vett a romániai munkásmozgalom. A munkásmozgalom iránya 1920 október 21-én általános sztrájkban nyert kifejezést, amit a hatalom vaszigorral tört le. Ezzel tulajdonképpen meg is szűnik a szorosan vett szervezkedési szabadság Romániában.

A szakszervezetek jogi helyzete ezután az 1921 május 26-iki, az ú. n. Trancu-Jasi-féle törvénnyel nyert rendezést, melynek alap gondolata az volt, hogy senki sem kényszeríthető akarata ellenére valamilyen szervezetben való részvételre, de az abban való részvételtől sem tiltható el. Ez a törvény szinte lehetetlenné tett a szakszervezeteknek minden politikai állásfoglalást.

A romániai munkások központi szervezete, az Általános Munkásszövetség 1926-ban 30.784 szervezett munkást ölelt fel; 1936-ban ezek száma 57.584 főre emelkedett. Ugyanezen időszakban a bevételezett összegek 17 millióról 22 millió leire emelkedtek. Az Általános Munkásszövetség 1926-ban tagjainak nem egészen 4 millió lei segélyt fizetett ki. A gazdasági válság éveiben, 1930-ban és 1931-ben, amikor a munkanélküliek száma jelentősen növekedett, a kifizetett segélyek összege több mint 14 millió leire emelkedett.

A fenti adatok figyelembevételével megállapítható, hogy Romániában a szakszervezeti mozgalom a nyugat-európai viszonyokkal összehasonlítva még gyermekcipőben jár. Ez érthető is, mert az ország még nem lépett be a fejlett kapitalizmus fázisába. Ennek megfelelően a sztrájk kivételével jóformán ismeretlenek voltak az olyan harci eszközök, mint a bojkott vagy a szabotázs.

A vasárnapi munkaszünet ügye még 1925-ben törvényes rendezést nyert, de a gyakorlatban mind a mai napig nem sikerült a törvény rendelkezéseinek maradéktalan keresztvitele. A munkafelügyelőségek az 1938. évben a munkaügyi törvények megszegéséért 14.004 esetben léptek közbe (az 1937. évi 9273 esettel szemben) és ebből 7372 esetben a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény kijátszását állapították meg.

¹ 1920-21 és 1926-27 munkaügyi miniszter.

A kollektív munkaviszályok ügyét egy 1920. évi törvény szabályozza, mely a sztrájkhoz vagy kizáráshoz való folyamodás előtt a hivatalos közvetítés igénybevételét írja elő, az állami, községi vagy a közérdekű vállalatoknál pedig a kötelező döntőbíráskodás rendszerét honosítja meg.

A sztrájkmozgalom jelentős lanygulása már három éve észlelhető romániai viszonylatban. Így 1938-ban mindössze 24 esetben fordult elő sztrájk, míg 1937-ben 69 esetben. A kollektív munkaviszályok összes száma 1938-ban 210-et tett ki, szemben az 1937. évi 281 és az 1936. évi 345 esettel. A munkaviszályokban az 1938. év során 54.314-en vettek részt (1937-ben 68.666-an). Az elvesztett munkanapokat illetően is szembetűnő a javulás, mert az 1920. évi 1.702.402 elvesztett munkanappal szemben – a sztrájkmozgalmak legerősebb éve – 1938-ban mindössze 52.359-re rúgott ez a szám (1937-ben 73-850¹).

A munkaidő kérdését is törvényes rendelkezéssel szabályozták, törvénybe iktatva a 8 órás munkanapot, de ennek tényleges és általános megvalósításáig még igen sok a tennivaló.

A romániai munkanélküliségről kimerítő és az egész munkásságot felölelő adatok hiányában nem lehet valódi képet nyerni. A román munkaügyi minisztérium ugyan rendszeres kimutatásokat szokott közzétenni, de ezekre az adatokra is vonatkoznak fenti megállapításaink. Az 1938. évben a munkaügyi minisztérium kimutatása szerint február havában érte el a romániai munkanélküliség a csúcspontot 11.887 (az 1937-i ugyanezen hónapjának 19.653) munkanélkülivel (Bukarest adatai nélkül), míg a legalacsonyabb júliusban 3836 nyilvántartott munkanélkülivel, az 1937. év ugyanerre az időszakra vonatkozó 5822 munkanélkülivel szemben. A fontosabb foglalkozási főcsoportok munkanélküliségét tekintve kitűnik, hogy a legmagasabb számmal a gyári munkásság van képviselve és pedig 1938 februárjában 4188 munkanélkülivel, viszont ez a szám ugyanazon év júliusában 513-ra zuhan. Legkisebb volt a munkanélküliség az 1938. év folyamán a mezőgazdaságban, ahol márciusban, az év legmagasabb értékeként, mindössze 56 volt a nyilvántartott munkanélküliek száma.²

Megállapítható, hogy a munkanélküliség az utóbbi öt évben állandóan csökkenő tendenciát mutatott és különösen a hadiipar maradéktalanul felszívta az ott alkalmazható munkaerőt.

A romániai munkáskérdés utolsó húsz esztendőjének ezek a legfontosabb tényei. Az elmúlt évek idevonatkozóan kiemelkedő eseménye: a szakmai szervezetek működését újonnan szabályozó ú. n. céhtörvény.³ Ennek a törvénynek a megalkotása *Rálea* munkaügyi miniszter nevéhez fűződik. A törvény az új román alkotmány szellemének megfelelően az érdekképviseleti rendszer alapelvein nyugszik. A céhtörvény teljesen kiküszöböli a politikai vonatkozásokat a szakmai szervezkedés köréből és így annak eddigi politikus-szociális típusát helyettesíti a gazdasági-szociális típusal. A szervezetek eddigi széttagoltságát a törvény az egyesítés irányába tereli.

A céhek főcélja – mint a törvény 1. cikkelye kimeli – a hivatásbeli érdekek tanulmányozása, megvédése és fejlesztése, bármilyen haszon vagy nyereség nélkül. A céhek csak nemzeti alapon fejthetnek ki tevékenységet, nemzetközi jellegű szervezetekhez nem csatlakozhatnak és ilyen összejöveteleken is csak a munkaügyi

¹ Buletinul Muncii, 1939 évf. I. köt. január-április 34. l.

² Buletinul Muncii, 1939 évf. I. köt. jan. - ápr. 144. l.

³ Monitorul Oficial, 1938 X. 12: 237. sz. 4846-49. l.

miniszter külön engedélyével vehetnek részt. Céhekbe tömörülhetnek: *a)* munkások; *b)* magántisztviselők; és *c)* iparosok. Ez a jog az állam, a megyék, a községek, közüzemek alkalmazottaira is kiterjed. A céhek jogi személyiséggel bírnak és egy tartomány területén belül (az ország tíz közigazgatási tartományra oszlik) csak egy céh kaphat jogi személyiséget, de a tartomány fontosabb központjaiban alosztályok működhetnek. A jogi személyiséget kapott céh egyedül jogosult az igazságszolgáltatás előtt szerepelni. A kollektív munkaszerződések megkötése is a céh kizárólagos joga és tagjai nevében és javára keresetet indíthat kollektív vagy egyéni munkaszerződésből eredően. Ha egy kollektív munkaszerződés körül vita támad a céh területén lévő valamelyik vállalatnál, úgy a céh megbízottakat küld ki a békéltetési vagy döntőbíráskodási bizottságokba, feltéve, ha az illető vállalat alkalmazottainak legalább a fele a céhhez tartozik.

Hogy a munkásság – nem utolsó sorban a kisebbségi munkásság – szervezkedési lehetőségeinek az adott körülmények között ilyen alapokra fektetése, milyen mértékben fog a gyakorlatban is kielégítően bevalni, ez a jövő egyik olyan kérdése, amire ezidőszert az új rendszer rövid fennállása miatt sem lehet tárgyilagosan véleményt nyilvánítani.

Sólyom László